



Van havo naar wo: Naar de wo-bachelor of de wo-master? Maar hoe? (vervolg)

➤ Inleiding

In PamflAd van enige weken geleden is een scenario geschetst voor de doorloop van het havo naar een wo-bacheloropleiding. Dat kan door het inzetten van een schakeltraject. Het programma ervan moet passen bij het koppelen van het havo-profiel met aanvullende vakken aan een specifieke wo-opleiding. Daarmee wordt de weg via het vwo alsmede de route via een hbo-propedeuse 'afgesneden'.

Het is een idee, een aanzet voor het gaan nadenken over meer maatwerkmogelijkheden binnen het huidige stelsel. Ook kan het leiden tot meer samenwerking tussen instellingen, zoals havoscholen en universiteiten – en waar relevant met steun van vwo-instellingen.

Er kwam een aantal reacties binnen. Kennelijk leeft binnen het hoger onderwijs het idee om serieus mee te denken over een nieuwe aanpak. Hogescholen streven al heel lang, zeker op landelijk bestuursniveau, naar een gelijkwaardige status met universiteiten, met gelijke mogelijkheden, maar het is kennelijk veel beter om samen te werken. De NHTV, nu BUAS geheten (Breda University of Applied Sciences), bezit als enige instelling licenties voor wo-opleidingen, naast hun bachelor- en Ad-opleidingen. Op die manier kunnen doorlopende leerlijnen intern heel soepel worden vormgegeven, schakelend tussen hbo en wo. Maar onlangs werd bekend dat er geen extra geld komt, uit de wo-pot. Het lijkt beter om binnen de bestaande mogelijkheden naar vernieuwingen te zoeken.

In dit nummer pakken we uit de reacties een aantal elementen met betrekking tot het versterken van de flexibiliteit van leerwegen, te starten in het havo en vervolgens naar allerlei niveaus in het hoger onderwijs.

➤ Leerwegen vanuit het havo openhouden, via het hbo, naar het wo

Het betreft de gedachten die leven bij havisten over het gaan behalen van een graad bij een universiteit. Ze kunnen daarvoor de talenten hebben, met een sterke motivatie en een duidelijke focus op een bepaald academisch traject. Het is een prima optie om ze als hbo te helpen bij het nadenken over de mogelijkheden daarvoor.

Structuur

Het begint met de structurele samenwerking van de hogeschool (of scholen in een regio) met de havo-scholen. Daarbij kan in havo-4 worden geïdentificeerd welke havisten in aanmerking kunnen komen voor een traject richting het wo. Maar dan moet samen met de hogeschool worden bezien:

- Welke wo-opleiding heeft de leerling in gedachten?
- Is er ook een inhoudelijk verwante hbo-opleiding bij de hogeschool?
- Heeft deze hogeschool een samenwerkingsovereenkomst met een universiteit, als het gaat om de doorstroom na de propedeuse naar een wo-bachelor en ook voor de doorloop na de hbo-bachelor naar de wo-master?
- Is de havo-school bereid om samen met de hogeschool specifieke onderdelen in het vrije deel op te nemen dan wel in de vrije tijd aan te bieden?

Doel ervan

Het doel van de samenwerking is om leerlingen (en hun ouders en andere adviseurs) te laten zien dat een beheerste en gecontroleerde opbouw van de studie uiteindelijk ook naar het gewenste doel leidt. En dat ze daarnaast de optie hebben om op bepaalde 'kruispunten' te kiezen uit meerdere wegen. Daarmee kan worden voorkomen dat negatieve ervaringen op een gegeven moment leiden tot uitval en dus tot het 'met lege handen blijven staan'. Er kan in dit geval worden gewezen op het bestaan van meerdere leerroutes die uiteindelijk uitkomen bij een wo-master, zonder als havo ook nog eens veel tijd te verliezen.

Die boodschap moet nog duidelijker over het voetlicht worden getild bij de doelgroepen. Veel jongeren volgen nu vaak de extern bejubelde en gebaande paden, om op een zo vroeg mogelijk moment zo hoog mogelijk in het systeem een studie te volgen. In het kader van een 'levenlang ontwikkelen' past zonder meer een 'rustige' aanpak. Als zij het doel aan de studiehORIZON in het vizier blijven houden, met steun van de instellingen binnen het stelsel die daaraan moeten bijdragen, is er stapsgewijs naar toe te werken.

De opzet van routes via het hbo naar een wo-master

Er zijn diverse mogelijkheden om uiteindelijk als leerling uit te komen bij de status van student in een wetenschappelijke Master en daarmee te bezien hoe de arbeidsmarkt zich 'opent'. We geven hier puntsgewijs de stappen, de scharnieren en de afspraken die tussen de instellingen kunnen worden gemaakt – mede gelet op hetgeen hierboven al bij 'structuur' is gemeld.

In de kaders worden een paar interessante gedachten geformuleerd...

- *In havo-4 wordt vastgesteld welke leerlingen aan een 'honours'-route in havo-5 kunnen en mogen meedoen. Het doel is om na het havo door te stromen naar het hbo, dus naar een hogeschool.*

Je zou het, zoals in andere landen, ook een Pre-College kunnen noemen, waarbij leerlingen van een High School alvast onderdelen van een programma op een (Community) College mogen volgen. Daarbij wordt gekeken naar het havo-profiel en het hbo-domein (opleidingen) dat de leerling in gedachten heeft, gelet op een vervolgstudie.

- *In havo-5 worden door de havo-school en het hbo in de vrije ruimte modules aangeboden uit het betreffende domein. Daarbij zitten zo mogelijk ook modules die te gebruiken zijn voor meerdere domeinen. Afhankelijk van de situatie kunnen havo-scholen hun leerlingen samen aanleveren, en zijn de modules op de hbo-locatie te volgen (en dan vallen alle modules dus onder een 'Pre-College' van het hbo).*

Een andere hierbij aansluitende optie is bij kernvakken van het profiel aan te sluiten en daaraan een aantal extra zaken te koppelen – mede voortbouwend op kernelementen van die vakken. Het voordeel is dat deze leerlingen ook tegelijkertijd hun examenstof meer leren 'doorgronden' (laten we het maar geen examentraining noemen...) en zo ervaren wat het studeren op een hogeschool (of universiteit) met zich meebrengt.

Deze constructie komt ook in andere landen voor, als een vorm van 'Campus Cooperation', vaak te zien als een High School op de campus van een Community College staat en er ook een vestiging is van de Universiteit.

- *De gevolgde modules kunnen worden gebruikt voor het verlenen van vrijstellingen van de hbo-propedeuse, dus van het eerste leerjaar.*

Hiermee ontstaat in het eerste leerjaar, bij slim programmeren, ruimte voor de student om voor zichzelf uit te vinden of het handig is om daarna door te stromen naar een universiteit, om daar aan een Bachelor te beginnen. Die ruimte is er dus voor het kennismaken met de wo-aanpak en eventueel voor het volgen van modules waarmee kan worden voldaan aan de toelatingseisen (vergelijkbaar met hetgeen een vwo'er in z'n bagage moet hebben).

- *Rond 1 april wordt bekeken wat de beste voortzetting na de propedeuse is, nog steeds met het oog op het arriveren bij een wo-master.*

Het betekent dat na de propedeuse er gekozen kan worden uit twee routes naar de wo-master: via de hbo-bachelor of via de wo-bachelor. Daarbij spelen niet alleen de intellectuele capaciteiten een rol, maar gaat het eveneens om afwegingen rond de kans op een mislukking, de confrontatie met de andere aanpak, het 'verhuizen' naar een andere instelling e.d.

- *Optie 1: Na de propedeuse wordt de hbo-bachelor gedaan, met in het laatste deel een zgn. academische minor, verzorgd door de hogeschool en de universiteit die de aansluitende Master aanbiedt.*

Het betekent dat er sprake is van een goede samenwerking tussen de hogeschool en de universiteit, zowel rond de doorstroom na de propedeuse als de overgang naar een Master. Het kan daarbij ook gaan om samenwerking op het niveau van een domein, als blijkt dat voor opleidingen binnen zo'n domein de leerlijnen het soepelst zijn in te vullen en de kansen voor de student op succes het grootst zijn.

- *Optie 2: Na de propedeuse wordt met de wo-bachelor begonnen.*

Uiteraard wordt deze student niet uit het oog verloren. Mocht hij of zij in het eerste wo-jaar toch om allerlei redenen vastlopen, wordt de mogelijkheid opengehouden om uiterlijk 1 februari terug te keren naar de hbo-bachelor.

Daarmee wordt er een soort vangnet gecreëerd. Maar het kan alleen maar als de student niet te lang wacht met het nemen van een besluit om terug te keren. Bovendien weet hij of zij dat er altijd weer mogelijkheden na de hbo-bachelor zijn. Dat kan het gaan doen van de wo-master betreffen - of aan het werk gaan en later een 'Executive Master' volgen.

➤ **En ja, dus wat... en wie...**

De hier geschetste aanpak lijkt behoorlijk complex. Uit de reacties blijkt echter dat al op een of meer van deze situaties wordt ingespeeld, in bepaalde regio's en hogescholen. Dat leidt tot de kans om te laten zien aan havo-leerlingen en hun ouders – en ook schooldekanen – dat er diverse routes zijn die naar een universitaire graad leiden, als daarop het oog is gevestigd. Er hoeft dus niet per se via het vwo worden gegaan. Bovendien is de leertijd even lang, dus ook daar kan geen bezwaar tegen zijn.

Het is van belang om met elkaar in ons land na te gaan denken over het communiceren van deze leerlijnen naar alle doelgroepen. Zeker als helder is wat het domein is in het hoger onderwijs dat in aanmerking komt, kan een leerling hierop sterk inzetten. Hogescholen en universiteiten moeten elkaar hierbij helpen. Ze kunnen tevens voorkomen dat studenten onnodig uitvallen, switchen en teleurgesteld er op een bepaald moment de brui aan geven.

Er zijn verschillende platforms in ons land waar een brainstormsessie hierover geen kwaad kan. Aan de slag dus maar.